

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

Kemijärven kaupungin sivistyslautakunta lausuu seuraavaa.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta on oikean suuntaisia asioita, mikäli lait varmistavat pientenkin oppilaitosten taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset. Lisäksi Kemijärven sivistyslautakunta haluaa korostaa harvaan asutun alueen erityispiirteiden huomioonottamista lain valmistelussa.

Lakiesityksen tavoitteena on luoda riittävän vahvat vapaan sivistystyön oppilaitokset. Tämä ei ole mahdollista ilman riittävää valtionosuutta, varsinkin kun uudistusta tehtäessä pyritään huomioimaan oppilaitosten erityisyys. Pitkien välimatkojen ja harvaan asuttu Kemijärven kaupunki on erityisen oppilaitoksen toiminta-alue. Uhkana on, että lakiesityksessä ehdotetut kriteerit riittävän vahvoista oppilaitoksista ja valtionosuuden tason muutokset johtavat siihen, että käytännössä esim. lukio-opetuksen järjestäminen tulee mahdottomaksi toteuttaa kaupungissa, jossa nuorten määrä vähenee, kaupungin talous heikkenee ja yleiskustannukset kasvavat samanaikaisesti.

Oikeus opiskeluun toisen asteen oppilaitoksessa kotoa käyden tulee säilyttää jatkossakin ilman, että siitä seuraa kohtuuttomia vaikeuksia koulutuksen järjestäjälle tai opiskelijalle itselleen. Koska joka tapauksessa toiveet ja paineet tietoverkon hyödyntämiseen opetuksessa kasvavat, valtiovallan tulee taata riittävän nopeat ja kustannustehokkaat tietoverkot koko Suomen alueella. Välimatkoista ja koulutuksen saavutettavuudesta johtuen nämä tarpeet ovat erityisen suuret Pohjois-Suomessa.

Pienten ja alueellisesti tärkeiden oppilaitosten toimintaedellytykset tulee turvata tarvittaessa erillisen valtionavustuksen turvin, että ne eivät joudu epäterveeseen kilpailutilanteeseen isojen koulutuksen järjestäjien kanssa. Ehdotetun lakimuutoksen käytännön seuraus on suurten oppilaitosten lisääntyvä houkuttelevuus opiskelijoiden kannalta ja siitä seuraa pienten oppilaitosten opiskelijamäärien väheneminen.

Lakiesityksessä on tärkeää huomioida koulutuksen järjestäjien pitkäjänteinen suunnittelu ja sen edellytysten varmistaminen. Järjestelmän tulee mahdollistaa toiminnan määrän poikkeuksellinen muuttuminen perustelluista syistä ilman, että siitä syntyy ylläpitäjälle kohtuuttomia vaikeuksia. Koulutuksen laadun ja tulosten korostaminen on sinänsä tärkeää, mutta silloin täytyy ottaa huomioon myös oppilaitoksen toimintaympäristö ja opiskelijoiden lähtötaso. Lakiesitys on epäselvä kriteerien osalta, joilla järjestämisluvut tullaan myöntämään. Oppilaitoksille tulee taata aina mahdollisuus korjata ja kehittää toimintaansa ennen kuin järjestämislupa uhataan peruuttaa.

Kemijärven sivistyslautakunta korostaa sitä, että laeissa tulee ottaa huomioon harvaan asutun alueen ja samalla myös monella tavalla heikon alueen erityispiirteet. Aasukastiheys, väestön ikärakenne, työttömyyden aste ja rakenne sekä pitkät välimatkat nostavat koulutuksen järjestäjän kustannuksia. Lisäksi on huomioitava, että näillä alueilla tosiasialliset toisen asteen tutkintovaihtoehdot ovat vähäiset. Koulutuksen saavutettavuutta on myös kotoa käsin opiskeltavien tutkintojen vaihtoehtojen määrä, eikä vain tekninen välimatka kodin ja oppilaitoksen välillä. Nämä seikat lisäävät oppilaitoksen merkittävyyttä ja verkko-opetuksen kehittämispaineita asukkaiden, kaupungin ja seutukunnan kannalta niin yksilö- kuin yhteisötasollakin. Pienen oppilaitoksen toiminta tulee turvata viime kädessä valtion erillisellä avustuksella kansalaisten tasa-arvon perusteella.